

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ อันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพสมรส ขนาดของครอบครัว ตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เภทกิจ เกษตร ความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ เภทกิจ เกษตร กับ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
2. เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพสมรส ขนาดของครอบครัว ตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เภทกิจ เกษตร ความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ เภทกิจ เกษตร
5. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้

สมมติฐาน

1. ปัจจัยแต่ละตัวต่อไปนี้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้

- 1.1 อายุ
- 1.2 ระดับการศึกษา
- 1.3 รายได้
- 1.4 สถานภาพสมรส
- 1.5 ขนาดของครอบครัว
- 1.6 ตำแหน่งหน้าที่
- 1.7 ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน
- 1.8 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตร
- 1.9 ความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินกิจกรรมเพื่อ
เพิ่มพูนรายได้
- 1.10 ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
- 1.11 ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เกษตร

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพสมรส
ขนาดของครอบครัว ตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่
เกษตร ความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูน
รายได้ ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เกษตร ร่วมกัน
พยากรณ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้

3. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีปัจจัยแต่ละตัวต่อไปนี้ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้แตกต่างกัน

- 3.1 อายุ
- 3.2 ระดับการศึกษา
- 3.3 รายได้

- 3.4 สถานภาพสมรส
- 3.5 ขนาดของครอบครัว
- 3.6 ตำแหน่งหน้าที่
- 3.7 ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน
- 3.8 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร
- 3.9 ความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกิจกรรมเพื่อ
เพิ่มพูนรายได้
- 3.10 ทักษะที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
- 3.11 ทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากร

ประชากรในการวิจัยได้แก่ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 178 คน จาก 7 กลุ่ม
ในจังหวัดปัตตานี โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบทดสอบ 1 ชุด
โดยออกหาคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการจะวัดเพื่อประเมินปัจจัยการมีส่วนร่วมของ
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงาน
เพื่อเพิ่มพูนรายได้
3. แบบสอบถามวัดทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้และทัศนคติที่มีต่อ
เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร

4. แบบสอบถามวัดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้

5. แบบสอบถามปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยพร้อมพนักงาน ได้นำแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากรจำนวน 178 ชุด ได้รับคืน 173 ชุด นำไปใช้ในการวิเคราะห์ได้ 173 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.19

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

หลังการเก็บข้อมูลและตรวจให้คะแนนเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าต่าง ๆ ดังนี้

1. หาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างตัวพหุภาคย์กับตัวเกณฑ์
2. ค้นหาตัวพหุภาคย์ที่ดีในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
3. สร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
4. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบองค์ประกอบเดียวและทดสอบค่าที

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้และมีความสัมพันธ์กันเอง ดังนี้

1.1 ทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ทักษะที่มีต่อกิจกรรมเพื่อ
 เพิ่มพูนรายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรมีความ
 สัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 ตำแหน่งหน้าที่ มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม
 แม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3 ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกได้แก่ ทักษะที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูน
 รายได้กับทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ระดับการศึกษา กับสถานภาพสมรส รายได้กับ
 ความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ รายได้
 กับทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ระดับการศึกษา กับทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร
 อายุกับสถานภาพสมรส ตำแหน่งหน้าที่กับทักษะที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ตำแหน่งหน้าที่
 กับทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ระดับการศึกษา กับทักษะที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
 และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร กับทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร อย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .01

1.4 ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันทางลบได้แก่ ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน
 กับความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ระดับ
 การศึกษากับความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
 อายุกับรายได้ อายุกับระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน อายุกับระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่
 กับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร

2. ตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายการมีส่วนร่วม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรใน
 กิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ได้แก่ ทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ทักษะที่มีต่อกิจกรรมเพื่อ
 เพิ่มพูนรายได้ ระดับการศึกษา

3. สมการพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์การมีส่วนร่วม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 ในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ เมื่อใช้ตัวพยากรณ์ที่ดี คือ ทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ทักษะ
 ที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ระดับการศึกษา เขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{y} = 21.6173 + .39260x_{11} + .30925x_{10} + .16904x_2$$

4. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีปัจจัยแต่ละตัวต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้แตกต่างกันดังนี้

4.1 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 และกลุ่มประถมศึกษาปีที่ 4 - ประถมศึกษาปีที่ 6 มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่ากลุ่มต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่แต่งงานแล้วมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่ากลุ่มที่เป็นหม้ายหรือหย่าร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ไม่เป็นคณะกรรมการกลุ่ม มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ สูงกว่ากลุ่มที่เป็นคณะกรรมการกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.4 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร 10-12 ครั้ง มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่ากลุ่มที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรไม่เกิน 3 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.5 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่มีทัศนคติต่อกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติต่อกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่มีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรสูงมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.7 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มี อายุ รายได้ ขนาดของครอบครัว ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน

5. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.1 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาลูกอุปสรรคในด้านการไม่

เข้าใจในบทบาทหน้าที่และมีข้อเสนอแนะว่าควรให้เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรชักชวนถึงขั้นคอนและแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม ให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเข้าใจอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีปัญหาอุปสรรคในด้านการขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงาน และมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดสรรอุปกรณ์ในการดำเนินงานให้เพียงพอและให้โอกาสสมาชิกกลุ่มอื่นไปใช้ได้

5.2 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคในด้านการไม่มีตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และมีข้อเสนอแนะว่าควรให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องติดต่อ จัดหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาอุปสรรคในด้านการไม่มีเวลาทำกิจกรรม และมีข้อเสนอแนะว่าควรชี้แจงประโยชน์ของกิจกรรมให้สมาชิกทราบ และให้สมาชิกแบ่งเวลามาร่วมกิจกรรม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตลอดจนค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายและสร้างสมการพยากรณ์ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยจำแนกตามตัวแปรอิสระ คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพสมรส ขนาดของครอบครัว ค่าตอบแทนที่ ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ความรู้ความเข้าใจในหลักการวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานเพื่อเพิ่มพูนรายได้ หักหนี้ที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และหักหนี้ที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร นอกจากนี้ได้ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ไว้ด้วย จากการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ตามที่พบว่า หักหนี้ที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร หักหนี้ที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีหักหนี้ต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร และมีหักหนี้ต่อ

กิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ที่ดี มีระดับการศึกษาสูง มีสถานภาพสมรสที่ดี คือ แต่งงานแล้วอยู่ร่วมกับสามีและมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรสูง จะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูง ในทางตรงกันข้าม ถ้าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรและทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ที่ไม่ดี มีระดับการศึกษาค่ำ ยี่แก้งมีสถานภาพสมรสที่ไม่ดี เช่น เป็นหม้ายหรือหย่าร้าง และมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรต่ำ ย่อมทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ต่ำด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมที่มีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร และทัศนคติต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ที่ดี ย่อมจะมีความรู้สึกพึงพอใจ มีอารมณ์ความต้องการและเต็มใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรีเดอร์ (Reeder, 1968 : 121) ที่ได้ศึกษาวิจัยผู้นำศาสนาเปรียบเทียบสมาชิกที่เข้าร่วมอย่างแข็งขันและสมาชิกที่ไม่เข้าร่วมอย่างแข็งขันของชุมชนมอร์มอน ในมลรัฐยูทาห์ ผลการศึกษาพบว่า บุคคลที่มีทัศนคติทางบวกต่อองค์การเข้าร่วมในองค์การมากกว่าบุคคลที่มีทัศนคติทางลบ และพรักก์กี พัทธพจนานภรณ์ (2530 : 68) ได้ศึกษาวิจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีทัศนคติที่ดีจะมีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกที่มีทัศนคติที่ไม่ดี นอกจากนี้การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมีระดับการศึกษาสูงจะสามารถเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเองได้ชัดเจนกว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมที่มีระดับการศึกษาค่ำ อีกทั้งสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมที่มีระดับการศึกษาสูง มักได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น การมีส่วนร่วมและความสำนึกรับผิดชอบจึงมีอยู่ในความรู้สึก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของฮาโรลด์ (Harold, 1949 : 160) ที่ได้ศึกษาชุมชนในประเทศไทยพบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนและแอนเดอร์สัน (Anderson, 1952 : 198) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางสังคมที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งในมลรัฐนิวยอร์กพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และการที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมีสถานภาพสมรสที่ดี คือ แต่งงานแล้วและอยู่ร่วมกับสามี ย่อมได้รับการสนับสนุนจากสามีให้เข้าร่วมกิจกรรมเพราะจะทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในโครงการสารศึกษิตถกรรมพัฒนาชุมชน (2519 : 5) ที่พบว่า บุคคลที่สมรสแล้วเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมที่มีการติดต่อกับ

เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรสูงย่อมได้พบปะพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรม จึงเกิดความเข้าใจและมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม ซึ่งลักษณะของชาวชนบทโดยทั่วไป การที่ได้สนทนากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถือว่าเป็นความภาคภูมิใจที่เจ้าหน้าที่ให้และเห็นความสำคัญ เมื่อมีกิจกรรมเกิดขึ้นในชุมชนจึงอยากเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษางานของ อารยา วัฒนกิจ (2526 : 39) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน กิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า การติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ สกนธ์ จันทรรัศย์ (2528 : 63-71) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลจันทดรงค์ พบว่า หัวหน้าครอบครัวที่มีการติดต่อกับพัฒนาการและติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล

2. ตามที่พบว่า ตำแหน่งหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ แสดงว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เข้าร่วม กิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้สูง มักเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีตำแหน่งหน้าที่ค่าหรือไม่มี ตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่มเลย ส่วนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูน รายได้ต่ำ เห็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีตำแหน่งหน้าที่สูงภายในกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้น เกิดขึ้นด้วย ความสมัครใจของสมาชิกของ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2520 : 10) ฉะนั้นสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีตำแหน่งหน้าที่ค่าหรือไม่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่มย่อมมีภาวะรับผิดชอบ น้อยกว่าสมาชิกที่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่มสูง จึงมีเวลา เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้ที่ไม่มี ตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่มสูงอีกทั้งสมาชิกที่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่มสูง อาจจะยังไม่เข้าใจบทบาท ของตัวเองว่าการมีตำแหน่งหน้าที่สูงมิได้หมายความว่า ไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรมซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของเนลสันและเวอร์เนอร์ (Nelson and Verner, 1960 : 252) ที่ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมทางสังคมและองค์การที่เป็นทางการ ได้ชี้ให้เห็นว่าสมาชิกที่ เข้าร่วม กิจกรรมนั้น ตำแหน่งของการเป็นสมาชิกมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

3. ตามที่พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกซึ่งได้แก่ ทักษะที่มีต่อกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้กับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ระดับการศึกษากับสวดนาพสมรส รายได้กับความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้

รายได้กับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตร ระดับการศึกษากับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตร อายุกับสถานภาพสมรส ตำแหน่งหน้าที่กับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ตำแหน่งหน้าที่กับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตร ระดับการศึกษากับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรกับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตร แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีทัศนคติต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ดีหรือไม่ดี ย่อมจะมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรในทางที่ดีหรือไม่ดีด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีทัศนคติต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ในทางที่ดี เมื่อเกิดความพึงพอใจและมีความรู้สึกที่ดีในกิจกรรมแล้ว จึงมักอยากจะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ส่งผลให้มีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรที่ดีด้วย เพราะว่าเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตร จะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาในกิจกรรมให้กับสมาชิก ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่ทัศนคติที่ไม่ดี สำหรับสมาชิกที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมมีสถานภาพสมรสที่ดี คือ แต่งงานแล้วอยู่ร่วมกับสามี อีกทั้งมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตร และต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ดี แต่หากมีระดับการศึกษาต่ำ ก็มักจะมีสถานภาพสมรสที่ไม่ดี เช่น เป็นหม้าย เป็นดั้น และจะมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตร และต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ในทางที่ไม่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และตัดสินใจในการกระทำด้วยหลักวิชา และมีเหตุผล จึงมีสถานภาพสมรสที่ดี และมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรรวมทั้งกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ดีไปด้วย นอกจากนี้ สมาชิกที่มีรายได้สูงหรือต่ำ ย่อมมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงหรือต่ำด้วย และวิธีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตร ในทางที่ดีหรือไม่ดีด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกที่มีรายได้สูง ย่อมมีเวลาในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จึงเกิดมีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น (กรมพัฒนาชุมชน, 2524 : 35) ส่วนสมาชิกที่มีอายุสูง มักจะเป็นผู้ที่มีสถานภาพสมรสที่ดี สำหรับผู้ที่มีอายุน้อยมักมีสถานภาพสมรสที่ไม่ดี เช่น เป็นหม้าย เป็นดั้น ทั้งนี้อาจเพราะว่า สมาชิกที่มีอายุสูง ย่อมจะเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย จึงมองเห็นสังขารของชีวิต และมีความรับผิดชอบสูงขึ้น จึงส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีสถานภาพสมรสที่ดี แต่งงานแล้วอยู่ร่วมกับสามี ซึ่งในทางกลับกัน สมาชิกที่มีอายุน้อยมักขาดประสบการณ์ในการครองคู่ หรืออาจจะเป็นเพราะสังคมไทยสมัยใหม่ที่ยอมรับสภาพของผู้ที่เป็นหม้ายมากขึ้น จึงทำให้ผู้ที่มีอายุน้อยเกิดการหย่าร้างกันมาก เมื่อมีปัญหากเกิดขึ้นในครอบครัวจึงตัดสินใจง่ายกว่าสมัยก่อน สำหรับสมาชิกที่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่ม จะมี

ทัศนคติต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรในทางที่ดี แต่ผู้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ มักจะมีทัศนคติต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรในทางที่ไม่ดี ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า สมาชิกที่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่ม โดยตำแหน่งแล้วต้องรับผิดชอบ และให้ความสนใจในกิจกรรม แม้บางครั้งอาจจะเป็นเพียงผู้สั่งการและบริหารกลุ่ม แต่ก็มีทัศนคติต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรในทางที่ดี ส่วนผู้ที่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่นั้น แม้จะมีทัศนคติที่ไม่ดี แต่ก็จำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ สมาชิกที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรสูง จะมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรที่ดีด้วย ในทางกลับกันสมาชิกที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรต่ำ จะมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรต่ำ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เมื่อสมาชิกติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรอยู่เสมอ ความคุ้นเคย ใกล้ชิดสนิทสนมจึงเกิดขึ้น มีผลทำให้มีทัศนคติดีไปด้วย แต่ผู้ที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรต่ำ ก็อาจจะมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตรไม่ดีได้ เพราะไม่ค่อยได้พบปะพูดคุยกัน อีกทั้งไม่สามารถทราบนิสัยใจคอกันด้วย ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ นับว่าเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมอย่างยิ่ง เนื่องจากไม่มีผู้ใดที่ทำการศึกษามาก่อนเลย

4. ตามที่พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันทางลบ ซึ่งได้แก่ ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน กับความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ระดับการศึกษา กับความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนรายได้ อายุกับรายได้ อายุกับระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน อายุกับระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่กับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจ เกษตร แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนสูง และมีระดับการศึกษาสูง มักเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนรายได้ต่ำ ในทางกลับกัน หากมีระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนต่ำ และมีระดับการศึกษาต่ำ จะมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนมาก และมีระดับการศึกษาสูงอีกด้วยนั้น อาจจะไม่สนใจที่จะทำความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนรายได้ เพราะคิดว่า ตนเองมีเวลาที่จะพักอาศัยอยู่ในชุมชนมากอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับปฏิบัติการได้ เพราะเห็นอยู่ทุกวัน ส่วนสมาชิกที่มีการศึกษาสูง ก็มักคิดว่าตนเองรู้มากอยู่แล้ว จึงไม่สนใจที่จะทำความเข้าใจในกิจกรรมอีก แต่ก็เข้า

ร่วมในกิจกรรม และเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีด้วย ส่วนผู้ที่มีระยะเวลาพักอาศัยอยู่ในชุมชนน้อย ก็ต้องพยายามที่จะทำความเข้าใจในกิจกรรม เพราะมีเวลาอยู่น้อย เกิดความไม่แน่ใจว่าจะทำงานสู้คนอื่นได้ อีกทั้งมีระดับการศึกษาต่ำด้วย จึงต้องชวนช่วยพยายามทำความเข้าใจ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จึงมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกิจกรรมเพิ่มพูนรายได้สูง นอกจากนี้ สมาชิกที่มีอายุสูง มักจะมีรายได้ต่ำ อีกทั้งมีระยะเวลาพักอาศัยอยู่ในชุมชนต่ำ และมีระดับการศึกษาต่ำด้วย หรือในทางกลับกัน สมาชิกที่มีอายุต่ำ มักจะมีรายได้สูง และมีระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนสูง ประกอบกับมีระดับการศึกษาสูงด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกที่มีอายุสูง ต้องรับภาระเลี้ยงดูครอบครัว การทำงานโดยใช้แรงงานอย่างเกษตรกรทั่วไป ซึ่งต้องใช้กำลังมาก แต่ด้วยวัยที่สูงขึ้น สมาชิกจึงทำงานได้ไม่เต็มที่ รายได้จึงลดลง จึงต้องออกไปหางานทำต่างถิ่น ซึ่งรายได้ดีกว่าและใช้กำลังน้อยกว่า จึงมีเวลาอยู่ในชุมชนน้อย ซึ่งจากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยพบมาปรากฏว่า สมาชิกที่มีอายุสูงมักจะต้องรับผิดชอบบุคคลในครอบครัวที่มีเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพราะครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย อยู่รวมกันหลายชีวิต แม่บ้านจึงต้องรับภาระหนักขึ้น อีกทั้งการศึกษาก็ต่ำด้วย จึงต้องดิ้นรนมากกว่าผู้ที่มีอายุต่ำ ซึ่งไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบอะไรมากนัก จึงมีเวลาพักอาศัยอยู่ในชุมชนมาก และมีรายได้เป็นกอบเป็นกำ อีกทั้งสมาชิกที่มีอายุต่ำส่วนใหญ่ก็ได้รับการศึกษาสูงอีกด้วย ทั้งนี้เพราะความเจริญ และการเปลี่ยนแปลงในสังคม สมาชิกที่อายุต่ำ จึงมักมองเห็นความสำคัญของการศึกษากันเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้สมาชิกที่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่ม มักติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรต่ำ ในทางกลับกัน สมาชิกที่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่ม จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกที่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่ม มักจะเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกให้ดำรงในตำแหน่งนั้น ๆ (พรศักดิ์ พัชรพจนานารถ, 2530 : 100) แต่จากประสบการณ์ของผู้วิจัย สมาชิกที่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่มมักเป็นภรรยาเท่านั้น ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน และจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหน้าที่ กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ก็พบว่า ผู้มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่ม มักมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่ำ จากเหตุผลอันนี้พออนุมานได้ว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่มนั้น มักเป็นผู้ประสานงาน ควบคุม และรักษานโยบาย โดยมีได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรต่ำ แม้จะมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรดีก็ตาม ส่วนสมาชิกที่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ ไม่มีอำนาจ

ใด ๆ ในกลุ่ม ทำงานและทำหน้าที่ตามศักยภาพที่ตนเองพึงมี จำต้องติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร อยู่เสมอ เพราะต้องการคำแนะนำในการปฏิบัติกิจกรรม

5. ตามที่พบว่า ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร มีทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ร่วมกัน พยากรณ์ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และเมื่อ ค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดี มีตัวพยากรณ์ที่ดีสามตัว ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และระดับการศึกษา

5.1 ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร เป็นตัวพยากรณ์ที่มีน้ำหนักการพยากรณ์มากกว่าตัวพยากรณ์อีกสองตัว ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องพบปะพูดคุยกันอยู่เสมอ ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรเป็นผู้ที่ต้องเอาใจใส่และชี้แนะแนวทาง หรือให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีทัศนคติหรือความรู้สึกที่ดีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรแล้ว การดำเนินกิจกรรมก็จะบรรลุเป้าหมายได้โดยไม่ยาก ซึ่งในสังคมชนบทโดยทั่วไป พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ย่อมเป็นที่หมายตาของชาวบ้านเสมอ หากเจ้าหน้าที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือถูกต้องก็จะเป็นที่ชื่นชมของคนทั่วไป แต่หากมีพฤติกรรม หรือการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม ก็จะส่งผลให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รีเคอร์ (Reeder, 1968 : 21) ที่กล่าวว่า ทัศนคติเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการมีส่วนร่วมและเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทุกแง่มุม และดวงเคื่อน พันธุมนาวัน (2524 : 50) ได้ชี้ให้เห็นว่าทัศนคติเป็นลักษณะภายในจิตใจและส่วนใหญ่แสดงออกทางอารมณ์หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้เกิดความพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งนั้น และทัศนคติสามารถนำมาใช้ในการทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ ในทำนองเดียวกันสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรสูงย่อมมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงไปด้วย

5.2 ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีอีกตัวหนึ่งที่สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของเสนห์ จามริก และคณะ (2524 : 20) ซึ่งได้กล่าวว่า ทัศนคติเป็นปัจจัยที่นำประชาชนให้ เข้ามามีส่วนร่วม เพราะการให้ประชาชนได้เป็นตัวในการเข้ามามี

ส่วนร่วมนั้น งานพัฒนาชุมชนจะต้องมีกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการ ทักษะและ
เจตคติของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ เพื่อสร้างให้เกิดความรับผิดชอบ ความภาคภูมิใจ และ
ความรู้สึกร่วมกัน อันสามารถที่จะก่อให้เกิดการช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุดและรีเดอร์ (Reeder,
1974 : 191) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมไว้ว่ากิจกรรมนั้นต้อง
สอดคล้องกับความต้องการ ความเชื่อพื้นฐานทัศนคติและค่านิยมของคนด้วย จึงกล่าวได้ว่า
ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ นั้นต้องพิจารณา
ปัจจัยนี้ด้วย

5.3 ระดับการศึกษา ก็เป็นตัวพยากรณ์อีกตัวหนึ่งที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการ
พยากรณ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ทั้งนี้ เพราะ
ระดับการศึกษาเป็นตัวบ่งบอกถึงความรู้ และภูมิปัญญา อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์
ทำให้เป็นคนรู้จักใช้เหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรม มี
ประสิทธิภาพ (กรมพัฒนาชุมชน, 2529) ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของสมนึก ปัญญาสิงห์
(2524 : 21) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อ
การผลิตในอำเภอศรีประจันต์ อำเภอสามชุก และอำเภอเค็มบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี
พบว่า การศึกษา มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตให้
ประสบความสำเร็จได้

6. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้แตกต่างกัน กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระดับการศึกษา
กลุ่มสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 และประถมศึกษาปีที่ 4 - ประถมศึกษาปีที่ 6 มีส่วนร่วมในกิจกรรม
เพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีการศึกษาสูง เข้าใจสิทธิหน้าที่
ของตนเองได้ชัดเจนกว่าสมาชิกที่มีความรู้ต่ำ อีกทั้งในสังคมไทยส่วนใหญ่มักจะยกย่องผู้มีการ
ศึกษาสูง โดยเฉพาะสังคมชนบท ด้วยความเชื่อที่ว่าผู้มีการศึกษาสูงย่อมจะมีวิจรรย์ญาณในการตัด
สินใจร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และมีความคิดริเริ่มทดลองยอมรับวิธีการใหม่ ๆ ได้มากกว่าผู้ที่มีการ
ศึกษาต่ำ ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงมีมากกว่าสมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่ำ (กรมพัฒนาชุมชน,
2529 : 75) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บราวน์ (Brown, 1953 : 59) ที่ได้วิจัยพบว่า

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างเข้มข้นและไม่เข้มข้นมักมีการศึกษาแตกต่างกันกล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเข้มข้นมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ เนลสันและเวอร์เนอร์ (Nelson and Verner, 1960 : 252) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมและองค์การที่เป็นทางการ และชี้ให้เห็นว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมมักจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง ส่วนผลการศึกษาในโครงการสำรวจของกรมพัฒนาชุมชน (2519 : 5) พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ

7. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้แตกต่างกัน กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่แต่งงานแล้ว และอยู่ร่วมกับสามี มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่ากลุ่มที่เป็นหม้ายหรือหย่าร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่เป็นภรรยาของเกษตรกร ซึ่งอาจจะมีผู้ที่เป็นหม้ายหลังจากการสมรส เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เพราะฉะนั้นจึงอาจต้องรับภาระหนักในการหารายได้เพื่อจุนเจือครอบครัว จึงต้องทุ่มเทเวลาในการประกอบอาชีพหลัก ซึ่งมีรายได้ดีกว่า เพราะกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้เป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้น การที่ต้องรับภาระสมาชิกในครอบครัว จึงทำให้หญิงหม้าย ไม่มีเวลาร่วมปฏิบัติกิจกรรมได้เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในโครงการสำรวจของกรมพัฒนาชุมชน (2519 : 5) ที่พบว่า บุคคลที่สมรสแล้วเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเป็นส่วนใหญ่

8. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้แตกต่างกัน กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่เป็นคณะกรรมการกลุ่ม มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่เป็นคณะกรรมการกลุ่ม ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ใช้อำนาจทางตำแหน่งในการสั่งการให้สมาชิกปฏิบัติกิจกรรม แต่ตนเองกลับละเลย แม้จะเข้าร่วมในการคิด ตัดสินใจ แบ่งปันผลประโยชน์ และประเมินกิจกรรม แต่ขาดการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมอย่างจริงจัง ส่วนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งในกลุ่มนั้นต้องฟังคำสั่งจากคณะกรรมการในการปฏิบัติงาน จึงต้องปฏิบัติตามหน้าที่ เพราะฉะนั้นผู้ที่ไม่เป็นคณะกรรมการ จึง

เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมมากกว่าผู้ที่เป็นคณะกรรมการ ซึ่งใช้อำนาจสั่งการเพียงอย่างเดียว อีกทั้งคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีอยู่แล้ว อาจจะไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมก็ได้ ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ นับว่าเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมอย่างยิ่ง เนื่องจากไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษามาก่อนเลย

9. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้แตกต่างกัน กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร 10-12 ครั้ง มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่ากลุ่มที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรไม่เกิน 3 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีบ้านอยู่ในชุมชนเดียวกัน และใกล้ชิดสนิทสนมกัน เมื่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรเข้ามาในชุมชนเพื่อเยี่ยมเยียน การติดต่อกันพูดคุยกันจึงมีมาก ย่อมได้รับความรู้ความเข้าใจและอาจมีความพึงพอใจ หรือศรัทธาในตัวเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ความต้องการปฏิบัติงานและร่วมในกิจกรรมจึงมีมากเช่นกัน ฉะนั้น สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ร.อ. อนุภรณ์ สุวรรณสถิตกร (2529 : 59) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) ลำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่า กรรมการสภาตำบลที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มาก ร่วมกับโครงการ กสช. มากกว่ากรรมการสภาตำบลที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อย และกรมพัฒนาชุมชน (2529 : 67) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.) พบว่า กพสม. ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมากครั้งจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า กพสม. ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนน้อยครั้ง

10. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีทัศนคติต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีทัศนคติต่อกิจกรรมจะมีความรู้สึกพึงพอใจ อารมณ์ ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งทำให้สมาชิกมีความสุขและพอใจที่ได้ร่วมกิจกรรม ฉะนั้นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีทัศนคติต่อกิจกรรมต่างกัน

จึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรีเดอร์ (Reeder, 1968 : 121) ที่ชี้ให้เห็นว่าทัศนคติเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการมีส่วนร่วม และพรศักดิ์ พัทธพจนานภรณ์ (2530 : 68) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตร ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า สมาชิกที่มีทัศนคติที่ดีจะมีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกที่มีทัศนคติที่ไม่ดี

11. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่ เกษกิจ เกษตรสูงมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่ เกษกิจ เกษตรต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในสังคมชนบท พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ย่อมเป็นที่หมายตาของชาวบ้านเสมอ หากเจ้าหน้าที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือถูกต้องก็จะเป็นที่ชื่นชมของคนทั่วไป แต่หากมีพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรีเดอร์ (Reeder, 1968 : 21) ที่กล่าวว่าทัศนคติเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการมีส่วนร่วม และเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลแก่ทุกมุม ในทำนองเดียวกันสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่ เกษกิจ เกษตรสูงย่อมมีส่วนร่วมในกิจกรรมสูงไปด้วย

12. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุกคนเป็นผู้ที่มีอายุบรรลุนิติภาวะอยู่ในวัยผู้ใหญ่แล้ว ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในฐานะสมาชิกจึงมีเท่าเทียมกัน อีกประการหนึ่งในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ก็เป็นไปด้วยความสมัครใจของตนเอง ฉะนั้นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุต่างกันจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาในโครงการสารภีของกรมพัฒนาชุมชน (2519 : 5) และลัดดาวัลย์ อนุกุล (2522 : 40) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ของสตรีอาสาสมัครประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูงมีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย

13. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้น สมาชิกไม่จำเป็นต้องใช้เงินทองส่วนตัว จึงไม่มีผลต่อรายจ่ายในครอบครัว เพราะมีเงินทุนหมุนเวียนจากทางราชการอยู่แล้ว และผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการจัด

กิจกรรม เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้ว ผลกำไรนั้นจะเป็นของสมาชิกเท่า ๆ กัน ฉะนั้นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีรายได้ต่างกันจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของเมย์ (May, 1951 : 127) ที่ได้วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลนั้นมีปัจจัยเกี่ยวข้องคือ สถานภาพทางเศรษฐกิจ โดยผู้ที่มียฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง ผลการศึกษาในโครงการสารศึกษานุกรมพัฒนาชุมชน (2519 : 5) พบว่าผู้ที่มีฐานะดีมีรายได้ครบถ้วนต่อปีสูง เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้ที่มีฐานะด้อยกว่า และ ลัดดาวัลย์ อนุกุล (2522 : 40) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยทางประการที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมสังฆมสังเคราะห์ของสตรีอาสาสมัครพบว่า ผู้ที่มีรายได้ในขั้นดีใช้เวลาเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครสังฆมสังเคราะห์ได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้นอกจากนี้กรมพัฒนาชุมชน (2529 : 67) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.) พบว่า กพสม. ที่มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า กพสม. ที่มีรายได้ต่ำ

14. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีขนาดของครอบครัวต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้น เห็นด้วยความสำเร็จของสมาชิกเอง แต่ละคนจึงมีความพร้อมพอ ๆ กัน และในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น มีทั้งลักษณะรวมกลุ่มกันทำและแบ่งงานกันไปทำที่บ้าน แล้วนำผลงานมารวมกลุ่มกันภายหลัง เมื่อสมาชิกแต่ละคนได้รับมอบหมายงานแล้วก็ต้องปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ และกิจกรรมนั้น ๆ จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความเคยชิน และถือเป็นหน้าที่เกิดของสมาชิกในครอบครัว ฉะนั้นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีขนาดของครอบครัวต่างกันจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของฮาโรลด์ (Harold, 1959 : 120) ได้ทำการสรุปผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคม และพบว่า ขนาดของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม กล่าวคือผู้ที่มีสมาชิกในครอบครัวมากมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีสมาชิกในครอบครัวน้อย

15. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระยะเวลาที่หักภาษีอยู่ในชุมชนต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่หักภาษีอยู่ในชุมชนก่อนหรือหลังมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเท่าเทียมกัน โดยปกติ

ในสังคมชนบทสมาชิกจะมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันเร็ว เมื่อมีสมาชิกซึ่งเกินเพื่อนบ้านคนใหม่มาสมัครภายหลังจึงมักให้เกิดริตยอมรับสถานภาพความเป็นสมาชิกโดยให้สิทธิและหน้าที่แก่สมาชิกเท่าเทียมกัน จะเห็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาในโครงการสารภีของกรมพัฒนาชุมชน (2519 : 5) ที่พบว่าบุคคลที่เข้าร่วมในโครงการส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี

16. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันมีความสนิทสนมและพึ่งพาอาศัยกัน เมื่อถึงเวลาปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างก็บอกเล่ากันให้ทราบพร้อมกับชักชวนให้ร่วมปฏิบัติกิจกรรม ทำให้สมาชิกที่เข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการกับสมาชิกที่ไม่เข้าใจ มีโอกาสได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมเหมือนกัน ฉะนั้นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจต่างกันจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ บีล (Beal, 1971 : 249) ที่ได้วิจัยพบว่าตัวแปรที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในงานทุกอย่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติสูงจะเป็นตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงได้เช่น ความรู้ความเข้าใจในหลักการ และ อารยา วัฒนกิจ (2526 : 39) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้ประกอบการที่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์สูงจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสูง นอกจากนี้ พรศักดิ์ พืชพรรณภรณ์ (2530 : 68) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตร บ้านลาดจำกั๊ด จังหวัดเพชรบุรี พบว่าสมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการสหกรณ์การเกษตรมากจะมีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการสหกรณ์การเกษตรน้อย

17. ตามที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีปัญหาอุปสรรคในด้านการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงาน และไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมซึ่งเจ้าหน้าที่เขตกิจเกษตร ควรชี้แจงให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานร่วมกัน ในส่วนของ

อุปกรณ์นั้นควรจัดสรรงบประมาณที่มาใช้ในกิจกรรมระยะเริ่มแรกให้มากกว่านี้ เพื่อจะได้ซื้อ อุปกรณ์และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ในการทำกิจกรรม และจากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตร โดยตรง ปัญหาหลัก คือ ไม่มีตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ซึ่งในการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัวนั้น จำเป็นต้องอาศัยตลาด การติดต่อหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กว้างขวางย่อมจะทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดความมั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ที่ตนผลิตได้ จะสามารถจำหน่ายได้ตลอดปี และมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพราะถ้าไม่สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ก็จะทำให้เกิดความท้อแท้และไม่ดำเนินกิจกรรมต่อไปในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ เคนหิจ เกษตรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกร

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ เคนหิจ เกษตร ทัศนคติที่มีต่อ กิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เคนหิจ เกษตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ซึ่งสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่ เคนหิจ เกษตร และที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ที่ดี มีระดับการศึกษาสูง มีสถานภาพสมรสที่ดีคือ แต่งงานแล้วอยู่ร่วมกับสามีและติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เคนหิจ เกษตรสูงจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูน รายได้สูง นอกจากนี้ทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ เคนหิจ เกษตร ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และระดับการศึกษายังเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรอีกด้วย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ เคนหิจ เกษตรและผู้ที่เกี่ยวข้องควรสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้น ในกลุ่มสมาชิกและประชาชน เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีในการทำงานร่วมกัน และควรให้ความสำคัญต่อสมาชิกทุกระดับไม่ว่าจะมีการศึกษาสูงหรือต่ำ ตลอดจนผู้ที่มีสถานภาพเป็นหม้าย, หย่าร้าง หรือโสด นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ เคนหิจ เกษตร ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรให้ความเอาใจใส่ต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอย่างใกล้ชิดเพราะเจ้าหน้าที่

เคหกิจเกษตรจะเป็นตัวจักรสำคัญในการกระตุ้นหรือจูงใจให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ดำเนินกิจกรรม การติดต่อระหว่างสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรจึงมี
ความสำคัญมาก แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรมีเพียงหนึ่งคนในหนึ่งตำบล ซึ่งต้อง
รับผิดชอบในหลายตำบล ทำให้ไม่สามารถให้ความเอาใจใส่ต่อการดำเนินงานของกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกรอย่างใกล้ชิด และการโยกย้ายสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ บางครั้งทำให้การดำเนินงาน
ของกลุ่มหยุดชะงัก เพราะฉะนั้นจึงควรเพิ่มตำแหน่งเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรให้ครบทุกตำบลและ
ควรเป็นบุคคลในท้องถิ่นเพื่อลดปัญหาการโยกย้าย และสะดวกต่อการไปติดต่อของสมาชิกกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกร ซึ่งจะยังผลให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ตำแหน่งหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมี
ส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ซึ่งสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรที่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในกลุ่มสูงเช่น เป็นประธาน รองประธาน เหว็ดญาติ หรือ
เลขานุการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ต่ำ ในทำนองเดียวกัน สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูง ดังนั้น เจ้าหน้าที่
เคหกิจเกษตรและผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะมีการคัดเลือกบุคคลที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม
ซึ่งควรเป็นบุคคลที่ระดับการศึกษาสูง และแต่งงานแล้วอยู่ร่วมกับสามี หรือมีความสะดวกในการ
ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก ซึ่งได้แก่
ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ กับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ระดับการศึกษา
กับสถานภาพสมรส รายได้กับความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินกิจกรรม
เพื่อเพิ่มพูนรายได้ รายได้กับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ระดับการศึกษากับทัศนคติที่มี
ต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร อายุกับสถานภาพสมรส ตำแหน่งหน้าที่กับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อ
เพิ่มพูนรายได้ ตำแหน่งหน้าที่กับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ระดับการศึกษากับทัศนคติ
ที่มีต่อกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรกับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่
เคหกิจเกษตร ดังนั้นในการพิจารณาการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในกิจกรรม
เพื่อเพิ่มพูนรายได้ นอกจากคำนึงถึงผลการวิจัยที่ค้นพบในข้อ 1.1 และ 1.2 แล้ว ควรคำนึงถึง
ตัวแปรอิสระข้างต้นที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการมีส่วนร่วม
ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ต่อไป

1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันทางลบ ซึ่งได้แก่ ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน กับความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงาน กิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ระดับการศึกษา กับความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ อายุกับรายได้ อายุกับระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน อายุกับระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่กับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ดังนั้นในการพิจารณาการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ของ ตัวแปรอิสระ จากผลการวิจัยที่ค้นพบในข้อ 1.1 และ 1.2 ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ นั้น ควรคำนึงถึงตัวแปรอิสระที่มีผลกระทบด้วย ซึ่งตัวแปรอิสระ ที่มีความสัมพันธ์กันทางลบนั้น ถือว่ามีความสำคัญมาก ควรนำมาพิจารณาประกอบ ทุกครั้ง

1.5 สมการพยากรณ์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร และ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ เพื่อให้ทราบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงหรือต่ำ เพื่อ จะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

1.6 จากผลการวิจัยที่พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ประถมศึกษาปีที่ 6 และประถมศึกษาปีที่ 4 - ประถมศึกษาปีที่ 6 มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูน รายได้สูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ แต่งงานและอยู่ร่วมกับสามี มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่าผู้ที่เป็นหม้ายหรือ หย่าร้าง นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่เป็นคณะกรรมการกลุ่ม มีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้สูงกว่าผู้ที่เป็นคณะกรรมการกลุ่ม อีกทั้งสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ติดต่อกับ เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรโดยเฉลี่ย 10-12 ครั้งต่อปี มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ สูงกว่าผู้ที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรไม่เกิน 3 ครั้ง และผู้ที่ทัศนคติต่อกิจกรรมเพื่อ เพิ่มพูนรายได้ ทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรสูง มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้สูง ดังนั้น หากจะขยายผลการดำเนินงานของกลุ่ม หรือปรับปรุงกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ จึงควรคำนึงถึง ความแตกต่างของปัจจัยข้างต้นด้วย ซึ่งจะทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูน รายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีมากขึ้น

1.7 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยเฉพาะด้านการตลาดควรเร่งดำเนินการให้เป็นไปโดยเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพิจารณาศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนอกจากที่ได้ศึกษามาแล้วว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ เช่น เวลาในการปฏิบัติงานบ้านของแม่บ้านเกษตรกร ความถนัดในกิจกรรม ผลประโยชน์ที่ได้รับ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้ทราบถึงผลของการดำเนินงานว่ามีส่วนทำให้สมาชิกส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงหรือไม่

2.3 ควรขยายพื้นที่ที่ทำการศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้น เช่น ระดับภาค เป็นต้น

2.4 ควรใช้แผนการวิจัยแบบอื่นบ้าง เพราะอาจค้นพบเรื่องราวที่การวิจัยครั้งนี้ไม่พบเพิ่มขึ้น และกลุ่มตัวอย่างควรแยกเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลงานดีกับไม่ดี ส่วนเครื่องมือที่ใช้ อาจจะเป็นแบบสัมภาษณ์ หรือ แบบตรวจสอบรายการ (Check list) เพื่อความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรใช้ เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) การวิเคราะห์สาเหตุ (Path analysis) การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Discriminant analysis) หรือวิธีการเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจทำให้ได้ผลการวิจัยที่ละเอียดยิ่งขึ้น